

Marko Ivan Rupnik

UMETNOST ŽIVLJENJA

Marko Ivan Rupnik
UMETNOST ŽIVLJENJA
Vsakdanjik v lepoti

UMETNOST ŽIVLJENJA

Vsakdanjik v lepoti

DRUŽINA
2020

1. VZGAJATI IN OBLIKOVATI

Na pogovoru z Boguljubom

Dekle ne more več. Ves svet okoli nje se vrti. Skuša se nepremično zazreti vsaj v svoje prijateljke. A čim bolj si prizadeva, da bi na njih ustavila svoj pogled, tem bolj se premikajo, smeji in predvsem vrtijo. Nekaj ji kričijo. Dotikajo se je in jo porivajo. Še vedno vidi obraz ene izmed svojih najdražjih prijateljic: krohota se ji in je vsa razburjena. Dekle čuti mehko toploto. Hrup, kriki in glasba se začnejo oddaljevati kot nek grozen in nadležen odmev in s stropa se začne kot prekipelo mleko razlivati rožnato-vijolična tekočina, ki se obarva v citronsko rumeno in nato kaplja v rdečo, svetlo zeleno, sinje modro in oranžno. Ves svet se odene v gost barvni premaz, ki postopoma otrdi. Dekle počasi zdrsne na tla. Okoli nje pa mladi nadaljujejo s plesom in zabavo. Potem odidejo in jo pustijo tam, kjer je pristala, ležečo na klopi za mizo. Nekaj ur kasneje jo najde ena izmed nataric, ki začneja svojo čistilno izmenjo. Pokliče prvo pomoč, vendar ne zna razložiti, za koga gre in kaj se je zgodilo. »Njeni prijatelji so jo pustili tukaj ...« »Njeni prijatelji ...,« ponovi osuplo, ko odloži telefon. Položijo jo v rešilni avtomobil in jo odpeljejo na urgenco, brez imena in brez človeka, ki bi bil zaskrbljen zanjo.

Dobrih dvajset dni mora biti dekle na intenzivni negi. Obiski njenih prijateljev ne pridejo v poštev – le kakšno sms sporočilo. Takoj ko je terapija zaključena, že konec tedna, pa se znova

zberejo skupaj za nov žur. Značilna zabava današnjih dni: mladi, skorajda otroci, se srečajo in pijejo, veliko pijejo ter mešajo vse. Nasilna glasba na ves glas, nekaj velikih plazem in tudi nekaj mamil, vsaj za nekatere.

Nataša je premišljevala o teh stvareh, kajti ti-sto dekle – Valentina ji je bilo ime – je stanovalo blizu nje. Poznala je njene starše, ki so bili vedno zaposleni z mnogimi stvarmi in v neprestani vznemirjenosti, da bi se obdržali na površju v tem svetu lažne tekmovalnosti.

Medtem ko je podoživljala te podobe in je v srcu čutila skoraj telesno grenkobo, se je peš vzpenjala po zadnjem delu poti proti samostanu. Snega je bilo veliko in kos poti je morala prehoditi po ozki stezi. Še vedno je snežilo in menihi so čakali, da povsem pojenja, preden bi odprli cesto. Resnici na ljubo je bilo opatu zelo všeč, kadar je bilo tako, kajti obiski so bili redkejši in se je dalo zares okušati tišino snega. Samostan Božje Matere je bil namreč zelo poznan kot dragocena oaza modrosti in duha, zato so bili njegovi obiskovalci številni.

S hitrim korakom je mlada žena prehodila zadnje metre, ki so jo ločevali od vhodnih vrat. Nataša je bila mlada ženska čutečega in mehkega srca. Že od svoje rane mladosti je z lahkoto sklepala prijateljstva. Kjerkoli je bila, se ji je dogajalo, da so se ji drugi mladi, tako dekleta kot fantje, radi zaupali, kar je pomenilo, da so jo sovrstniki imeli za osebo, ki se ji lahko odpreš. Po končanem študiju je pod duhovnim vodstvom patra Boguljuba začela živeti skupaj z dvema prijateljicama, s ka-

terima jo je družil isti verski nazor in življenjski slog. Vse tri so se prepoznale v isti poklicanosti: pomagati tistim, ki skušajo najti vero oziroma jo želijo poglobiti. Brez hrupa in brez formalnosti so na skromen in lep način stkale široko mrežo duhovnih odnosov z najrazličnejšimi ljudmi.

Nataša je bila nečakinja patra Vasilija, meniha, ki so ga vsi v samostanu poznali kot najbolj zvestega in verodostojnega učenca vélikega Boguljuba. Toda njen stric je po Boguljubovem zgledu že od nekdaj zavračal, da bi duhovno skrbel za Natašo. Ni namreč hotel mešati svojega duhovništva in družine. »Duhovništva in družine ne gre nikoli mešati. Nihče ni prerok v svoji hiši,« je vedno pravil Boguljub. »Koliko sitnosti je v Cerkvi zaradi sorodnikov! Šibko celibatersko življenje in neuresničeno občestvo bratov povzroča številne nerešene probleme, ki jih potem stresamo na nečake in sorodnike!«

Tudi Boguljub sam, čeprav je bil velikan duhovnega življenja, je dejal, da je svojo mamó in očeta spovedal le v tednu med duhovniškim posvečenjem in novo mašo, nato pa nikoli več v življenju. In nikoli ni spovedal nobenega drugega sorodnika.

Pater Vasilij je v Nataši videl pristno duhovno iskanje, zato ni želel o duhovnih vprašanjih govoriti ne s svojim bratom, ne s svakinjo in še manj z Natašo, ampak jo je usmeril k Boguljubu.

Nataša je bila specialistka nevrokirurgije. Imela je nekaj manj kot štirideset let. Bila je atletske postave, gibčna in urna. Okoli svojega dvajsetega leta je bila obetavna smučarka in je zmagala na

več pomembnih tekmah. Potem pa je sredi najlepšega prekinila z vsem in se posvetila študiju, rekoč, da ima vsaka stvar svoj čas in da je njen čas za tekmovalni šport končan. Še vedno je smučala, vendar zgolj iz veselja. Zato je bil nagel vzpon do samostana pravi užitek za njene noge.

Že vrsto let je prihajala k patru Boguljubu. Včasih k spovedi, včasih na kakšen pogovor, spet drugič samo na kratek obisk. Boguljub jo je imel že od malega zelo rad. Morda tudi zato, ker je bil zelo navdušen nad športniki, tako da je, ne glede na svoja leta, včasih prosil opata, da bi mu dovolil pogledati kakšno smučarsko tekmovalje na televiziji.

Tokrat se je Nataša vzpenjala k samostanu zato, da bi skupaj z Boguljubom začela pripravljati drobno knjižico. Že dolgo je vztrajala pri tem. Slednjič je stari menih le popustil, njegov opat pa je ne le dal dovoljenje, ampak celo čestital Nataši, da je njegovega sobrata uspela prepričati v nekaj takega.

Ko se je približevala velikim vratom samostana, je Nataša v sebi premlevala misli, ki jih je imela rada, skupaj s surovimi podobami iz življenja mlade Valentine in njenih prijateljev.

Pater Boguljub jo je z naklonjenostjo sprejel. Skupaj sta šla v govorilnico za obiskovalce, ki je imela veliko okno, obrnjeno proti goram in gozdu za samostanom. Razgled se je odpiral proti bližnjim Alpam, ki so bile zasnežene in kot na dlani.

Boguljub je imel zelo rad sneg. Ker je vedel, da je tudi Nataši zelo všeč, je za pogovor izbral prav to sobo. Ko sta vstopila v govorilnico, ogre-

vano že od jutra, je menih odprl steklena vrata, ki so gledala na balkon. Od tu je majhen mostiček, zdaj poln snega, vodil naravnost v velik vrt za samostanom. Boguljub je stopil ven, Nataša pa mu je sledila. Ko je prišel na svež sneg v vrtu, se je ustavil. S počasno kretnjo starca si je čez glavo potegnil kapuco meniškega oblačila. Nataša mu je nemudoma pomagala. Tudi ona si je čez glavo potegnila kapuco bunde, ki je bila lepe rdeče barve in je izstopala na belini snega.

»Sveti in zvesti Bog, ki si obudil od smrti svojega edinorojenega Sina Jezusa Kristusa, ki si ga za nas ljudi in zaradi našega zveličanja poslal iz nebes, pomagaj nam vedno premagati zlo,« je mrmral Boguljub.

»Kajti večno je tvoje usmiljenje,« je pritrdila Nataša.

»Ti nam pošiljaš te mehke kosme snega,« je nadaljeval Boguljub.

»Kajti večno je tvoje usmiljenje,« je spet odgovorila Nataša.

»Kajti večna je, o, Oče, tvoja nežnost do nas, ki smo odrešeni po tvojem Sinu,« je dodal menih. »Slava Očetu in Sinu in Svetemu Duhu.«

»Kakor je bilo v začetku, tako zdaj in na vekov veke,« je zaključila Nataša.

V otrocih je zgoščen zrak,
ki ga dihajo starši

»Zdaj lahko začneva,« je rekel Boguljub.

Vesela te novice je Nataša že v naslednjem hipu imela v roki majhno snemalno napravo, za-

dnji tehnološki izdelek. V spominu je še enkrat povzela misli, ki jih je premišljevala po poti in kot v filmu preletela podobe mlade Valentine, ki so jo opiti in zadrogirani prijatelji prepustili vrtoglavemu breznu noči, nato pa začela: »Danes se mnogi sprašujejo, kako vzgajati za življenje. Kaj narediti, da bi vzgojili mlade, ki se zdijo odtrgani od vseh vrednot in od resničnega sveta?« A že medtem, ko je govorila, je čutila, da to ni bilo tisto, kar je želela vprašati in da ni bil njen niti način, kako je postavila vprašanje. Pater Boguljub se je zagledal v sneženje in je dolgo časa ostal v tišini. Vidno se je poglobil v spomin: potapljal se je v svoje srce in v daljne čase, kjer se je srečeval s svetimi očeti, prisostvoval pogovoru med sveto Makrino in njeno sveto babico, ki ga je zapisal Gregor iz Nise, se ustavil, da bi prisluhnil nekaterim odlomkom Ambroževih pokrstnih pridig, se pomešal med učence Antona Velikega, da bi privzel kakšen njegov nasvet ...

Potem ko je bil nekaj časa tako zatopljen, je potegnil roko iz žepa in prijel Natašo za roko, da bi tako snemalnik, ki ga je držala, približal svojim ustom. Nataša je v tej gesti čutila sveto in dobrohotno toplino starca, ki ni vedel, kako močne in občutljive so te majhne moderne naprave.

»Mladi so taki, kot so jih hoteli imeti tisti, ki zdaj vodijo svet. Starši vidijo v svojih otrocih zgoščen zrak, ki so ga sami dihali. Najstnik razmišlja s koordinatami, ki jih je prejel in ki jih najde okoli sebe. Zelo preudarni moramo biti, ko govorimo o vzgoji. To je namreč kompleksna zadeva z mnogimi odtenki, zato je ne moremo obravna-

vati le s črno-belimi potezami. Vsi veliki miselni in filozofski sistemi, vsi politični režimi so vedno veliko vlagali v vzgojo in izobraževanje. To pomeni, da gre za resničnost, ki je izpostavljena manipulaciji in ideologizaciji.

Če lahko odkrito povem, kar mislim, problem niso mladi, še manj otroci, ampak starši, se pravi generacija tistih, ki ustvarjajo kulturne smernice. Mladi so vrženi v te smernice, ki se sprevržejo v poguben bumerang tako za starše kot za vso družbo. Še posebej za tiste starše, ki nasprotujejo temu splošnemu ozračju, ki zaradi tega trpijo in doživljajo nemoč vsakič, ko se otrok vrne domov z nečim, kar je popolnoma tuje vsemu, kar so mu sami hoteli posredovati, poleg tega pa tudi nevarno. Vedno več staršev doživlja to popolno nemoč, da bi spremenili položaj in zaščitili svoje otroke ...«

Boguljub se je ustavil. Čez nekaj trenutkov je dodal: »Ne vidim velikega pomena v tem, da govoriva o vzgoji in osebni formaciji. Le s kakšnimi kategorijami? Kajti kolikokrat so prav takšne kategorije povzročile položaj, v katerem smo se znašli? Kolikokrat so prav te kategorije, te izobraževalne in vzgojne metodologije ustvarile alergijo na smisel življenja, na Boga, našega Očeta, na Kristusa in na njegovo sveto Telo, Cerkev!

Kaj pomeni vzgajati? Preprosto odpreti šolo? Vse je mogoče, toda zgodovina nas opominja, ko nam kaže veliko strašnih napak. Ali vzgoja poteka v šoli? Morda res. Mogoče pa v šoli tudi poplitvimo resnična življenjska vprašanja. Morda hočemo narediti šolsko tudi vero in celo

Boga samega, ko ga omejimo na vsebino, ki se jo lahko naučimo s tremi ali štirimi razumskimi pojmi. Morda se v šoli odvija tudi moralni formalizem ... In potem bi bilo potrebno razmisliti še o dejstvu, da gre za strukture, ki nam jih vsiljuje država in ki se jim moramo prilagoditi, tako da nam ne ostane niti malo prostora za ustvarjalnost. Poleg tega strukture stanejo in kaj lahko se zgodi, da za denar izgubimo tisto svobodo, ki jo Cerkev potrebuje, da bi lahko celostno nadaljevala svoje poslanstvo vzgoje in formacije. Samo pomisli, kako veliko pričevanje ustvarjalnosti je dala naša Cerkev v desetletjih totalitarizma, ko ni mogla računati na nobeno strukturo ...

Ustvarjalnost in vizija

Za vzgojo sta danes potrebni ustvarjalnost in vizija. Naš pogled ne more biti zaprt niti v metodologijo, ki smo si jo izposodili od neke pedagoške znanosti, niti v našo prakso izpred petdesetih let. Nekoč je v Evropi vera kot kvas navdihovala vso kulturo. Še prej, na začetku krščanstva, je majhna, preganjana in skrajno raznolika skupnost kristjanov brez vsakršne zgodovinske identitete in ne da bi pripadala kakšni kulturi, zrušila mogočni klasični vzgojno-izobraževalni sistem, ki si je podredil vsa druga kulturna izročila. Danes pa skoraj v vsem posnemamo svet: tako pri stavbah, ki jih gradimo, da bi iz njih naredili naše cerkve, kot na primer pri srečanjih pastoralnega sveta, ki se odvijajo po istem načinu kot kateri koli sestanek, kot da